

Bretska valið

BRETSKA valið nú um dagarnar varð ein sannur sorgarleikur fyri tey mongu, sum høvdu vónað, at Labour fór at koma aftur til valdið og tað móguliga í eini samgongustjórn saman við tí liberála flokkinum. So skuldi ikki verða. Tær mongu veljarakanningarnar, sum vóru gjerdar dag um dag undan valinum, góvu eina fullkomuliga skeiva mynd. Tí sambært teimum skuldi Labour vinna valið, meðan teir konservativu fóru at missa heilt nógv.

ÚRSLITIÐ gjørdist beint tvørturímóti tað, at teir konservativu vunnu enn ein stórsigur — og fjórða valið á rað, og tað kann ikki sigast annað enn at vera eitt bragd. Hetta er ikki hent áður í bretskari søgu. Hóast flokkurin misti nógvar tingmenn, so hevði hann kortini so miklið nógv at taka av, at flokkurin kortini einsamallur fekk avgjerdan meiriluta og kann tí stjórna Bretlandi í enn eitt fimm ára skeið.

VIT eru millum teirra, sum eru vónsvikin av bretska valúrslitunum. Tað hevði verið gott og sunt fyri Bretland, um aðrir flokkar komu til valdið. Og eftir okkara tykki hevði ein samgongustjórn millum Labour og teir liberalu verið eitt gott tiltak, tí tað hevði demokratíð verið betur umboðað í landinum. Sum stöðan er í dag, halda vit, so virkar demokratíð ikki sum tað eigur í Bretlandi. Valskipanin er ein fornleivd, sum teir konservativu bretarnir tó ikki hava megnað at broytt. Við hesi skipan ber til hjá einum flokki, sum hevur nógv minni enn helvtina av samlaðu atkvøðunum, einsamallur at fáa alt valdið. Ørættvissa valskipanin ger, at ein flokkur sum teir liberalu, ið fekk 18% av øllum atkvøð-

unum, kortini bert fær 20 tinglimir. Høvði valskipanin verið sum hjá okkum í Norðurlondum t.d., so høvdu teir liberalu fingið langt oman fyri 100 tinglimir. Taka vit t.d. Labour, so fingur teir bert duplutt so nógv av atkvøðum í % í mun til teir liberalu, men teir fingur næstan 15 ferðir so nógvar tingmenn.

NÚ kann ein sjálvandi siga, at tá bretar so trúliga velja tann konservativa flokkin og ynskja, at hann einsamallur skal stýra, so má tað vera tí, at teimum dáma núverandi valskipan. Høvdu veljararnir ynskt hesa skipan broytta, so høvdu teir bara kunnað víst tað á valinum. Og tí kann sigast, at bretar sjálvir eiga skyldina í, at stöðan er sum hon er.

HETTA er sjálvandi eitt sjónarmið. Men spurningurin er neyvan so einfaldur, sum tað kann ljóða, tí veljarin fer ikki til val uppá at broyta valskipanina. Valið snýr seg heldur um vanlig politisk og samfelagslig mál. Tað er spell, at eitt land sum Bretland, sum feroingar hava so nógv samskipt við bæði so og so, og har demokratíð annars tykist at vera ein av grundarsteinunum, í veruleikanum skal hava eina so ódemokratiska og órættvissa valskipan. Tað kann ikki vera rætt, at ein flokkur við t.d. 40% av veljarunum skal kunna stýra fullkomiliga einsamallur. Við øðrum orðum — tey 60% av veljarunum, sum ynskja ein annan politikk, hava í veruleikanum einki — EINKI — at siga. Henda skipan vildi verið eins órættvís og ódemokratis, um tað var Labour, sum vann avgjerdan meiriluta í tingmannatali, men hevði nógv minni enn helvtina av samlaðu atkvøðunum.

NÚ kann ein so siga, at tað má vera betri fyri eitt land, at tað hevur eina

stabla leiðslu, sum er før fyri at taka avgerðir, sum halda og ikki noyðist at kompromissa seg fram til aðrar flokkar, sum vit kenna tað úr øðrum londum. Eftir okkara tykki má tað vera rættvísari og meira demokratiskt, um veruligu valynski veljarans verða avspeglad í aftur landsins stjórn. At tey 60% av veljarunum, sum hesaferð atkvøddu ímóti teimum konservativu og teirra politikki, eisini fingur nakað at siga, tá tað snýr seg um framtíð teirra.

MEN hvussu er og ikki, so er bretska valskipanin eftir okkara tykki bæði órættvís og ódemokratis. Í veruleikanum minnir hon ikki sørt um tey mongu einflokkastýri, sum eru ymsa staðni í heiminum. Onkur vil fara so langt sum at siga, at hon er einki øðrvísi enn tær totaliteru einflokkastýringar, sum vit kenna tær frá kommunistisku londum. Sjálvandi kann hetta ikki sammetast, men í ávisum førum er samanburður logiskur, tí valskipanin gevur tær í veruleikanum einki val.

VIT sœu heldur eina nýggja valskipan og eina tveifyrlokkastýring, sum tá í størri mun kundi tikið hædd fyri áhugamálinum og ynskinum hjá meirilutanum av fólkinum. Sum nú er verður Bretland stýrt av einum flokki, sum als ikki hevur meirilutan av fólkinum aftan fyri seg. Og vandin við hesum er tann, at rikni politikkurin og tær kollveltandi broytingar, sum umrøddi minniluti einsamallur kann tvinga íggjnum, í nógvum fær sera ringar avleiðingar fyri tey mongu, sum ikki ynskja, at landið verður stýrt av einum flokki.

VIT valja ikki fyri, at vit eru vónsvikin av valúrslitunum, tí vit halda ikki, at tað er gott og sunt fyri bretska samfelagið í

so mong ár á rað at verða stýrt av einum sera hæggravendum flokki, ið hevur gjørt av at jarðleggja solidariska samfelagið og tess so týðandi funktiónir. Eirindaleys privatisering av øllum samfelagsuppgávum, eisini teimum, sum í einum vælferðarsamfelag natúrliga eiga at vera almennar, mágur grundarlagið undir hesum sama vælferðarsamfelag, ger munin millum rík og fátaek stórri og stórri og skerjir lívilkundini hjá teimum veikastu í samfelagnum.

BRETAR hava so valt Major. Men hetta er bert hálvur sannleikin. Tí tað er so sanniliga eisini tann ódemokratiska valskipanin, sum hevur tryggjað teimum konservativu alt vald í eitt fimm ára skeið afturat. Hugaligari hevði tað verið, um politiska rákið í Bretlandi var vent og landið fekk eina samgongustjórn, sum kundi avspegla áhugamálini hjá einum størri parti av fólkinum. Men nú Major hevur buktina og báðar endar, so er bert at vóna, at hann fer at verða meira hóvilgur enn undanfarna Thatcher og ganga áhugamálinum — ikki bert hjá 40% av fólkinum — teimum konservativu — men eisini hjá teimum 60% av fólkinum, nevniliga teimum, sum ikki atkvøddu konservativt og sum eitt minstamark ynskja, at stjórnin visir hógv og sær til, at hesi ynski og tørvur ikki verða kveistrað til viks av einum ov viðgongdum hægropolitikki.

TAÐ er stórt spell, um næsti granni okkara, Bretland, skal fara inn í komandi öld við einum politiskum stýri, sum hevur til endamálið at syndra grundarlagið undir einum vælferðarsamfelag, nevnliga rættinum hjá øllum borgarum at verða hoyrd og fáa sín tørv næktaðan.

Páskaprædikan við P. M. Rasmussen, prósti

Matteusevangelið 28,1-8

Páskadagur og langfriggjadagur eru soleiðis tengdir saman, at hvør fyri seg gevur høgvin nakra meining. Tí má altíð nakað av eini páskaprædiku vera við langfriggjadag, og nakað av eini langfriggjadagsprædiku vera við páskadag.

Og sumleiðis mugu báðir dagarnir gerast galdandi sum ein talu inn í okkara nútíð, inn í dagin í dag. Langfriggjadagur er ákæran, reist verður í dag móti tær og mær. Og páskadagur má vera eitt svar í dag, sum merkir frikenning, so tú og eg kunnu byrja lívið av nýggjum.

Í kirkjuárinum halda vit hesar báðar dagar einaferð um árið. Men í veruleikanum er hvør dagur í lívinum ein langfriggjadagur og ein páskadagur.

Rettens spir det er alt brækket, kærlighed er blevet kold, al retfærdighed er svækket, uskyld lider last og vold; løgn er ført i sandheds dragt, sandhed er i støvet lagt, uret klæder dommens sæde, stene må derover græde.

Soleiðis syngur Kingo um tað, sum hendir langfriggjadag, ikki hendi, men hendir. Allur óndskapur í hesum heimi, alt tað ljótasta í menniskjanum reisir seg móti tí sakleysa og verjuleysa Jesusi, sum einki hevði at verja seg við uttan orðið um Guds gevandi og fyrigevandi og offrandi kærleika til okkara fyri at gera liv okkara vert at liva og vert at takka fyri.

Rettens spir det er alt brækket. Hjá okkum er fasadan sum oftast toluliga snøgg, men lógirnar verða smíðaðar soleiðis, at tær nekta tørvn nú hjá hesum, tá hjá hasum. Og atkvøðurnar eru í heinta.

Kærlighed er blevet kold. Ein post-ávising við nokrum krónum er góð at fáa, men menniskjað er krógvæð aftanfyrri eina sjálvuppgávu — og nú sleppa vit ikki so frægt sum sjálv at seta talið á hana. Í tinginum verða gávur býttar út, sum onnur skulu gjalda — eisini tey, sum onga dagløn vinna sær.

Sogan hjá Kingo er ikki ein søga um ein dag fyri tveimum túsund árum síðani, men hon er søgan um tað, sum hendir í dag. Tað er nú, at sandhet er í støvet lagt; tað er nú, at uret klæder dommens sæde; tað er nú, at

stene må derover græde.

Soleiðis var henda verð skikkað páskamorgun, tá ið tvær vónbrotnar konur og syrgjandi konur fóru út at hyggja til Jesu grøv. Tær vóru millum tey fáu, sum høvdu fatað eitt sindur av, at tað var ein nýggj og øðrvís verð, sum lýsti út av Jesu orðum.

Men kortini høvdu tær ikki væntað, at hann fór at rísa upp aftur, tí fóru tær vælgjandi smyrsl við sær, tað var líkið tær fóru at salva. Tær fóru út at sita hjá einum deyðum. Men tá ið tær komu til grøvina, var einki lík og eingin deyður. Tvørturímóti uddi alt av livi.

Eitt nýtt liv var vordíð til, og meira enn tað eitt nýtt slag av livi. Halga bók nevnið ævigt liv.

Hetta er eitt vandamikið orð. Lætt at misskilja. Líkasum vit helst gera langfriggjadag og páskadag til óviðkomandi fortíð í staðin fyri at gera langfriggjadagsdómin til dómin yvir meg sjálvan og páskadagsfrikenningina til mína frikenning, so at eg páskadag kann byrja at liva av nýggjum. Soleiðis skjóta vit tað æviga lívið út í eina óviðkomandi framtíð.

Tað æviga lívið ella uppreisnarlívið er nútíð. Øll tey menniskju, sum eru doypt við kristnum dópi hava fingið tað æviga lívið sum eina gávu frá Gudi. Mitt menniskjalív er tað æviga

lívið, sum eg eri settur at liva her á jørð og handan deyða og grøv.

Hjá okkum her á landi er ikki so neyðugt at tala um tað æviga lívið handan deyða og grøv — tað skal kortini eisini gerast — men tað er røtgróvið í okkum. Tað er meira neyðugt at leggja dentin á, at tað æviga lívið, sum varð til páskamorgun, er tað lívið, tú og eg liva her í verð.

Tá ið vit møtast við hús, á arbeiðsplássinum, á leikvølli, í kirkjunni, eru tað menniskju, sum liva tað æviga lívið her á jørð, ið møtast. Vit kunnu nevna tað kristna menniskjalívið ella tað menniskjansliga kristinlívið, tað kann gera tað sama. Tey hoyra altíð saman. Vit liva ikki eitt menniskjansligt menniskjalív og so við síðuna av eitt kristiligt kristinlív. Men tað er sum menniskju, vit liva kristinlívið, og tað er sum kristin, vit liva menniskjalívið. Eisini tey, sum bróta »rettens spir«, lata lygnina í sannleikans klæði o.s.f.

Tað er okkum sovordnu menniskju, Guds krav ljóðar til: Tú skal elska Gud og næsta tín! Tað er okkum, Gud dømir langfriggjadag og frikennir páskadag. Ikki einaferð um árið, men hvønn dag fyri at vit kunnu vakna til ein nýggjan dag hvønn morgun, sum nýggj menniskju. Tað er tað, sum ger lívið vert at liva og vert at takka fyri.